

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การเข้าถึงสิทธิของคนพิการในทัศนะของคนพิการทางการเคลื่อนไหว ในอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมแนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความหมาย และประเภทคนพิการ
2. สิทธิคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการพ.ศ. 2550
3. แนวคิดการเข้าถึงสิทธิ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมาย และประเภทคนพิการ

1. ความหมายของคนพิการ

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคนพิการไว้ ดังนี้

ศรัณยา เชื้อหอม (2548 : 9) ได้ให้ความหมายของคนพิการว่า เป็นผู้ซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย สมอ และจิตใจ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับคนปกติได้องค์การสหประชาชาติ

ศิริธร โฆษคุณวุฒิ (2548 : 11) ได้ให้ความหมาย “คนพิการ” ว่า คือ บุคคลผู้มีความพิการตลอดไป และพิสูจน์ได้ชัดเจน จะพิการในลักษณะใดก็ตามทำให้ไม่สามารถทำงานได้ หรือสูญเสียความสามารถในการทำงาน

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. 2550 : 15) ให้ความหมายว่า “คนพิการ” หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนด

สุเวช ทรงอยู่สุข (2550 : 12) ได้ให้ความหมายของคนพิการว่า เป็นคนที่มี ความบกพร่อง มีความผิดปกติทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจทำให้ไม่สามารถปฏิบัติ การกิจที่จำเป็นหรือใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติเหมือนคนทั่วไป

อโนชา ทศนาชนชัย (2551 : 28) ได้ให้ความหมายของคนพิการว่า เป็นผู้ที่ไม่สามารถใช้ชีวิตได้เทียบคนปกติธรรมดาหรือใช้ชีวิตในสังคมปกติได้ โดยที่ไม่มีสิ่งช่วยเหลือ พิเศษ ซึ่งอาจเกิดจากความบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญาหรือทางจิตใจตามประเภท และ หลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง ไม่ว่าจะป็นแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม

องค์การอนามัยโลก (2541 : 25) ได้ให้คำจำกัดความของความพิการไว้ 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ความบกพร่อง (Impairment) การสูญเสียหรือความผิดปกติทางจิตใจ และทางร่างกาย หรือสูญเสียอวัยวะ รูปร่างผิดปกติหรือสูญเสียการทำงานของอวัยวะ

1.2 ความพิการ (Disability) หมายถึง การหย่อนสมรรถภาพ อันเป็นผลต่อเนื่อง มาจากความบกพร่องที่ทำให้การใช้ชีวิตฝืดปกติไปจากธรรมดาของคนทั่วไป

1.3 ความเสียเปรียบของแต่ละบุคคล (Handicap) อันเนื่องมาจากความบกพร่อง หรือความพิการ อันเป็นการจำกัดและกีดกันการมีชีวิตอยู่อย่างปกติสุข ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับอายุ เพศ และปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรมของบุคคลนั้น ๆ

องค์การสหประชาชาติ (UNESCO : ม.ป.ป. : 31) ให้ความหมายในปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิของคนพิการ ให้ความหมายว่า “คนพิการ” หมายถึง บุคคลใดก็ตามที่มีความบกพร่อง ในความสามารถทางร่างกายหรือจิตใจ ไม่ว่าจะป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม จนทำให้ไม่แน่ใจว่าจะ สามารถดำรงชีวิตได้เช่นคนปกติไม่ว่าจะเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดได้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า คนพิการ หมายความว่า ผู้ที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ทางการได้ ยืนหรือสื่อความหมาย ทางกายหรือการเคลื่อนไหว ด้านจิตใจหรือพฤติกรรม รวมถึงสติปัญญาและ การเรียนรู้ ทำให้เสียโอกาสในการทำหน้าที่ บทบาทเดิม ได้ดังปกติ และขาดความสามารถในการ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การประกอบอาชีพ เป็นผลให้มีความต้องการการดูแลเอาใจใส่ ความเข้าใจ จากครอบครัว การช่วยเหลือจากชุมชนและสังคม

2. ประเภทความพิการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 20) ได้กำหนดประเภทของนักเรียนพิการ หรือ นักเรียนที่มีความบกพร่องไว้ 9 ประเภท ดังนี้

2.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น

2.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

2.3 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.4 บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ

2.5 บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

2.6 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

2.7 บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์

2.8 บุคคลออทิสติก

2.9 บุคคลพิการซ้ำซ้อน

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. ออนไลน์. 2550) ได้ระบุประเภท ความพิการไว้ 6 ประเภท ดังนี้

2.1 ความพิการทางการเห็น ได้แก่ ตาบอด และตาเห็นเลือนราง

2.2 ความพิการทางได้ยินหรือสื่อความหมาย ได้แก่ หูหนวก หูตึงและทางสื่อความหมาย

2.3 ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย

2.4 ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก

2.5 ความพิการทางสติปัญญาความพิการทางการเรียนรู้

3. ลักษณะคนพิการ

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาตรา 4 มาตรา 20 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดให้ คนพิการมี 5 ประเภท (พวงแก้ว กิจธรรม. ออนไลน์. 2552) โดยแต่ละประเภทมีลักษณะดังนี้

3.1 คนพิการทางการมองเห็น ได้แก่

3.1.1 คนที่มีสายตาที่ต่ำกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้วมองเห็นน้อยกว่า 6/18 หรือ 20/70 ลงไปจนมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือ

3.1.2 คนที่มีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

3.2 คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย ได้แก่

3.2.1 คนที่ได้ยินเสียงที่ความถี่ 500 เฮิรตซ์ หรือ 2000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ดีกว่าที่มีความเฉลี่ยดังต่อไปนี้

3.2.2 คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องในการเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูดจนไม่สามารถสื่อความหมายกับคนอื่นได้

1) สำหรับเด็กอายุไม่เกิน 7 ปี เกิน 40 เดซิเบล ขึ้นไปจนไม่ได้ยินเสียง

2) สำหรับคนทั่วไปเกิน 55 เดซิเบล ขึ้นไปจนไม่ได้ยินเสียง

3.3 คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว ได้แก่

3.3.1 คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน และไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักประจำวันได้

3.3.2 คนที่มีการสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหว มือ แขน ขา หรือ ลำตัว อันเนื่องมาจากแขนหรือขาขาด อัมพาตหรืออ่อนแรง โรคล้อ หรืออาการปวดเรื้อรัง รวมทั้ง โรคเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันหรือดำรงชีวิตในสังคมเพียงคนเดียวได้

3.4 คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางจิตใจ หรือสมองของการรับรู้ อารมณ์ ความคิด จนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่จำเป็นในการดูแลตนเองหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่น

3.5 คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางสติปัญญาหรือสมองจนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาปกติได้

สรุปประเภทความพิการ คือ บุคคลที่มีข้อจำกัดไม่สามารถทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้ โดยมีการแบ่งประเภทความพิการ ได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน และและการสื่อความหมายทางกายและการเคลื่อนไหว ทางจิตใจ ทางพฤติกรรม ทางสติปัญญาและการเรียนรู้ ซึ่งในงานวิจัยเล่มนี้จะศึกษาเฉพาะผู้พิการทางการเคลื่อนไหวเท่านั้น

4. ลักษณะความพิการทางกายหรือเคลื่อนไหว

คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวเป็นกลุ่มคนพิการที่มีจำนวนมากในสังคม ซึ่งมีอยู่หลายประเภท โดยสามารถแบ่งตามช่วงเวลาที่เกิดความพิการได้เป็น 2 กลุ่มหลัก (เนตรนภา อนุประเสริฐ. ออนไลน์. 2554) คือ

4.1 ความพิการที่เป็นมาตั้งแต่กำเนิด (Congenital Disability) เช่น อวัยวะผิดปกติแต่กำเนิด แขนขาด้วนแต่กำเนิด เตี้ย แคระ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการมีความผิดปกติของยีนส์ และโครโมโซม ทำให้มีรูปร่างหรืออวัยวะผิดปกติ

4.2 ความพิการที่เกิดขึ้นภายหลัง (Acquired Disability) ซึ่งเกิดจากการได้รับอุบัติเหตุ หรือเป็นโรคบางชนิด เช่น โรคโปลิโอ แต่หากจะแบ่งประเภทตามสาเหตุที่ทำให้เกิดความพิการ สามารถแบ่งได้ ดังนี้

4.2.1 เหตุแต่กำเนิด (Congenital) ซึ่งอาจเกิดขณะที่แม่ตั้งครรภ์โดยแม่ได้รับสารพิษ หรือกินยาที่มีผลกระทบต่อทารก หรือเป็นโรคขณะตั้งครรภ์ เช่น หัดเยอรมัน ทำให้ลูกเกิดมามีร่างกายแขนขาพิการผิดปกติเกิดจากอุบัติเหตุต่าง ๆ (Trauma) เช่น อุบัติเหตุจากรถ

การทำงาน ภัยสงคราม ภัยธรรมชาติ ทำให้อวัยวะถูกตัดขาด หรือเกิดจากอุบัติเหตุจากกระดูกสันหลังถูกกระแทก หรือไขสันหลังถูกตัดขาด

4.2.2 เกิดจากโรคบางชนิด ได้แก่

1) โรคทางระบบประสาท กล้ามเนื้อและกระดูก ที่เรียกว่า อัมพาต เป็นอาการที่เกิดจากการสูญเสียประสาทส่วนกลางและส่วนปลาย รวมทั้งระบบเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว และรับรู้ความรู้สึกต่าง ๆ ที่พบบ่อย ได้แก่ อัมพาตครึ่งซีก อัมพาตครึ่งท่อน อัมพาตทั้งตัวและอัมพาตแขนหรือขาข้างใดข้างหนึ่ง

2) โรคสมองพิการ ที่เรียกว่า CP ซึ่งย่อมาจาก Cerebral Palsy เป็นสภาพความพิการที่เกิดจากศูนย์การควบคุมการเคลื่อนไหวทางสมองถูกทำลาย โดยอาการจะมีมากขึ้นขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของการถูกทำลายของสมองดังกล่าว แต่อาการที่มักจะพบตั้งแต่เด็ก ซึ่งมีทั้งประเภทอ่อนปวกเปียก และประเภทที่มีอาการเกร็ง มีแขนขาและลำตัวหงิกงอ

3) โรคโปลิโอ เกิดจากการติดเชื้อไวรัสที่เซลล์ของไขสันหลัง มักเป็นกับเด็กภายหลังจากการเป็นโรคนี้อแล้ว จะมีความพิการหลงเหลืออยู่ เช่น แขนหรือขาลีบ อ่อนแรง

4) โรคกล้ามเนื้อสลาย (Muscular Dystrophy) เกิดจากความเสื่อมของกล้ามเนื้อ โดยกล้ามเนื้อจะค่อย ๆ อ่อนแรงลง จนในที่สุดจะหยุดการเจริญเติบโต

กล่าวโดยสรุป คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว เป็นคนพิการที่มีความบกพร่องทางการเคลื่อนไหว การทรงตัว มีปัญหาเรื่องการควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อ เช่น มีความยากลำบากในการเคลื่อนไหวแขนและขาหรือไม่สามารถเคลื่อนไหวแขนหรือขาได้ ซึ่งปัญหาของความพิการที่เกิดขึ้นจะมากขึ้นหรือน้อยขึ้นอยู่กับความบกพร่องทางกาย และการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นกับแต่ละคน ที่ทำให้คนพิการไม่สามารถทำบางสิ่งบางอย่างเหมือนคนทั่วไปได้

5. อุปกรณ์หรือเครื่องช่วยคนพิการ

บล็อกไซด์ เดวิด (Blocksidge David. 2003 : 7) ให้ความหมาย อุปกรณ์อำนวยความสะดวก (Assistive Device) หมายถึง อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ออกแบบเป็นพิเศษเพื่อช่วยให้นักพิการสามารถดำรงชีวิตได้อิสระทั้งในบ้านนอกบ้านรวมถึงที่ทำงานด้วย เช่น เครื่องพิมพ์ดีด (Teletypewriter) ภาษาเบรลล์ (Braille) เครื่องช่วยพูดและโทรศัพท์ขยายเสียงพูด เป็นต้น ซึ่งจะแยกจากอุปกรณ์ช่วยเหลือการเคลื่อนไหว (Mobility Aids) ที่มีความหมาย คือ อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ออกแบบเป็นพิเศษเพื่อช่วยให้นักพิการสามารถเคลื่อนที่ได้ เดินได้ เพื่อการดำรงชีวิตที่อิสระ เช่น อุปกรณ์ช่วยเดิน ไม้เท้า รถนั่งคนพิการ แต่ในความหมายกว้าง ๆ ของอุปกรณ์เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology Devices) จะหมายความถึง อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ออกแบบหรือประดิษฐ์เป็นพิเศษโดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับคนพิการ เพื่อช่วยส่งเสริม

ให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ โดยจะครอบคลุมอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้กับคนพิการทุกประเภท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้คนพิการสามารถประกอบกิจวัตรประจำวัน อุปกรณ์ใช้ในบ้าน ที่ทำงาน สันทนาการ ฟื้นฟูทางการแพทย์ และการเข้าสู่สังคม ได้แก่

- 5.1 อุปกรณ์ช่วยเดิน เช่น ไม้เท้า
- 5.2 สุขภัณฑ์ในห้องน้ำ และอุปกรณ์ในครัว ในบ้าน เช่น ราวจับในห้องน้ำ
- 5.3 อุปกรณ์ดูแลเด็ก
- 5.4 ชุดเสื้อผ้าพิเศษ
- 5.5 อุปกรณ์ในการสื่อสาร
- 5.6 อุปกรณ์คอมพิวเตอร์
- 5.7 อุปกรณ์ใช้สำหรับควบคุมสิ่งแวดล้อม
- 5.8 อุปกรณ์ใช้ในการประกอบอาชีพกสิกรรม
- 5.9 อุปกรณ์การแพทย์
- 5.10 อุปกรณ์และเทคโนโลยี
- 5.11 อุปกรณ์ช่วยทำความสะอาด
- 5.12 อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนไหว
- 5.13 กายอุปกรณ์เสริม
- 5.14 อุปกรณ์ช่วยในการประกอบกิจวัตรประจำ
- 5.15 กายอุปกรณ์เทียม
- 5.16 อุปกรณ์ช่วยในการสันทนาการ
- 5.17 อุปกรณ์ช่วยพยุง หรือจัดให้อยู่ในท่านั่ง
- 5.18 Switches เช่น อุปกรณ์ช่วยในการบังคับรถนั่งไฟฟ้า
- 5.19 อุปกรณ์ปิดเปิดเครื่องไฟฟ้า
- 5.20 อุปกรณ์ช่วยในการฟื้นฟูสมรรถภาพ เช่น ราวหัดเดินคู่งานาน
- 5.21 อุปกรณ์ช่วยในการเคลื่อนย้าย
- 5.22 อุปกรณ์และเทคโนโลยีช่วยการเห็น
- 5.23 อุปกรณ์และเทคโนโลยีช่วยการประกอบอาชีพและการศึกษา
- 5.24 สัตว์นำทางหรือช่วยเหลือ

6. ความต้องการของคนพิการ

จากรายงานการสัมมนาของกรมประชาสงเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาของบุคคลพิการ มีผลสรุปเกี่ยวกับความต้องการของคนพิการ (ขนิษฐา เทวินทรภักดี. 2540 : 36 - 45) ดังต่อไปนี้

6.1 ความต้องการด้านการแพทย์และสาธารณสุขความต้องการด้านการแพทย์และสาธารณสุข

6.1.1 ความต้องการการบริการทางการแพทย์ และให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางการบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ

6.1.2 ความต้องการบุคลากรที่ชำนาญเฉพาะความพิการ

6.1.3 ความต้องการการประสานงาน และส่งต่อของหน่วยงานทางการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพ

6.2 ความต้องการด้านการศึกษา

6.2.1 ต้องการงบประมาณในการจัดและขยายการศึกษาแก่เด็กพิการ

6.2.2 ต้องการสถานที่เรียนที่เอื้ออำนวยสำหรับคนพิการ เช่น ทางลาดสำหรับเก้าอี้ล้อเลื่อน ราวจับสำหรับหรือเครื่องหมายพิเศษสำหรับคนตาบอด

6.2.3 ต้องการหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของคนพิการ

6.2.4 ต้องการครูหรือบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับคนพิการโดยตรง รวมทั้งสอนภาษามือสำหรับคนหูหนวก

6.2.5 ต้องการตำราแหล่งที่จะให้ความรู้และผู้เกี่ยวข้องในการค้นคว้าหาความรู้

6.2.6 ต้องการเครื่องมือและอุปกรณ์ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการประเภทต่างๆ รวมทั้งวัสดุฝึกที่ใช้เป็นสื่อการเรียนสำหรับคนพิการ

6.2.7 ต้องการศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะ

6.3 ความต้องการด้านสังคม

6.3.1 คนพิการควรจะได้รับรู้ในสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเอง เพื่อเป็นประโยชน์ในการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้มีขึ้น ทั้งในส่วนของบุคคลทั่วไปที่พึงได้รับ และในส่วนของคนพิการที่พึงจะได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติม

6.3.2 ควรจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก ให้แก่คนพิการทั้งในอาคารและนอกอาคาร ตลอดจนบริการสาธารณะต่าง ๆ เพื่อจะช่วยให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสภาวะปัจจุบัน ทั้งด้านชีวิต ความเป็นอยู่ การศึกษา อาชีพ

6.3.3 สังคมควรมีเจตคติที่ถูกต้องแก่คนพิการ โดยเฉพาะในเรื่องโอกาสและความสามารถ เพื่อทำให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสมควรแก่อัตภาพ

6.3.4 ควรให้คนพิการมีสิทธิ เสรีภาพ เท่าเทียมกับบุคคลปกติทั่วไปทุกประการ โดยเฉพาะเรื่องของการทำบัตรประชาชน และทะเบียนบ้าน

6.4 ความต้องการด้านอาชีพ

คนพิการส่วนใหญ่ยังไม่มีอาชีพ และมีงานทำที่เป็นหลักหรือมั่นคง ถึงแม้จะมีการประกาศใช้กฎกระทรวงเรื่องการจ้างงาน โดยกำหนดให้สถานประกอบการที่มีคนทำงานตั้งแต่ 200 คนขึ้นไปต้องจ้างงานคนพิการที่มีความสามารถทำงานตามตำแหน่งต่าง ๆ ได้ 1 คน ในทุก 200 คน ตามอัตราส่วน แต่ในข้อเท็จจริงคนพิการส่วนใหญ่ ยังคงประสบปัญหาที่จะได้รับเข้าสู่การจ้างงานในสถานประกอบการได้ตามอัตราส่วนดังกล่าว ดังนั้น สิ่งที่เร่งด่วนเพื่อให้เป็นการตอบสนองแก่คนพิการด้านอาชีพ ได้แก่

6.4.1 ควรสร้างจิตสำนึกและเจตคติในทางบวกให้กับคนในสังคม เพื่อให้เห็นความสำคัญและความสามารถของคนพิการ และให้โอกาสในการที่จะทำงานร่วมกับบุคคลปกติในสังคม

6.4.2 ควรให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาแก่ผู้พิการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งด้านองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับผู้พิการ และสภาวะโลกในปัจจุบัน และงบประมาณที่เพียงพอในการสนับสนุนการศึกษา

6.4.3 ควรให้การสนับสนุนสถาบันการฝึกอาชีพให้กับคนพิการ ทั้งในด้านสถานที่อาคาร อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ที่ทันสมัย และสอดคล้องกับตลาดแรงงาน และอุตสาหกรรมใหม่ ๆ โดยเฉพาะการจัดหาครูฝึกวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ ที่มีคุณภาพและจำนวนที่เพียงพอ

6.4.4 รัฐควรให้การสนับสนุนในการจัดหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิตของผู้พิการอย่างเพียงพอ

6.4.5 ควรปรับปรุงหรือจัดทำสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้ออำนวยคนพิการ ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวัน การศึกษา หรือการประกอบอาชีพ

6.4.6 ในการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ต่อการแก้ไขปัญหาของคนพิการทั้งทางตรง และทางอ้อมนั้น คนพิการจะต้องมีส่วนในการพิจารณากำหนดแนวทางตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

สิทธิคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เป็นระยะเวลานาน ทำให้สาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและ

พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 โดยมีเจตนารมณ์ เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการ เพื่อมิให้การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ (กิตติยา ไสสอาด. 2552 : 52)

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้กล่าวถึงเรื่องสิทธิของคนพิการ การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ และสิทธิในการเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือจากรัฐตามมาตรา 20 ดังนี้ (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. ออนไลน์. 2552)

1. สิทธิในการได้รับการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการเพื่อปรับสภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

สิทธิดังกล่าวบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (1) ซึ่งกำหนดให้สิทธิดังกล่าวเป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด ดังนั้น จึงได้มีการจัดทำ (ร่าง) ประกาศกระทรวงว่าด้วยการบริการ ฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และสื่อส่งเสริมพัฒนาการ เพื่อรองรับกฎหมายแม่บท ซึ่งสาระสำคัญของประกาศกระทรวงดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

1.1 การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพหรือความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น หรือดำรงสมรรถภาพหรือความสามารถที่มีอยู่เดิมไว้ โดยอาศัยกระบวนการทางการแพทย์ เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมอย่างเต็มศักยภาพ

1.2 บริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ที่คนพิการมีสิทธิได้รับมีรายการดังต่อไปนี้

- 1.2.1 การตรวจวินิจฉัย การตรวจทางห้องปฏิบัติการ และการตรวจพิเศษด้วยวิธีอื่น
- 1.2.2 การแนะนำ และการให้บริการปรึกษา
- 1.2.3 การจัดการรายกรณีแบบครบวงจร
- 1.2.4 การให้ยา

- 1.2.5 การบริการอุปกรณ์เทียมอุปกรณ์เสริมหรือเครื่องช่วยความพิการ
- 1.2.6 การศัลยกรรม
- 1.2.7 การพยาบาลเวชกรรมฟื้นฟู
- 1.2.8 กายภาพบำบัด
- 1.2.9 กิจกรรมบำบัด
- 1.2.10 ดนตรีบำบัด
- 1.2.11 ศิลปะบำบัด
- 1.2.12 อาชีวะบำบัด
- 1.2.13 พฤติกรรมบำบัด
- 1.2.14 จิตบำบัด
- 1.2.15 การบริการแพทย์ทางเลือก
- 1.2.16 การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการได้ยิน
- 1.2.17 การแก้ไขการพูด
- 1.2.18 การพัฒนาทักษะในการสื่อความหมาย
- 1.2.19 การพัฒนาทักษะทางสังคม สังคมสงเคราะห์ และสังคมบำบัด
- 1.2.20 การบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและการบริการส่งเสริมพัฒนาการ
- 1.2.21 การสร้างความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหวหรือการฟื้นฟูสมรรถภาพสำหรับผู้บกพร่องทางการเห็น
- 1.2.22 การบริการจัดสภาพแวดล้อมให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จาก การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์
- 1.2.23 การฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะที่จำเป็นแก่ผู้พิการและผู้ดูแลคนพิการ
- 1.2.24 การบริการด้านข้อมูลข่าวสารทางด้านสุขภาพและการส่งเสริมพัฒนาการเพื่อบำบัดรักษาหรือเพื่อปรับสภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมพฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ การดำเนินชีวิต ตลอดจนองค์ความรู้ทางการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์หรือการบริการด้านสุขภาพผ่านสื่อในรูปแบบที่เหมาะสมซึ่งคนพิการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
- 1.2.25 บริการอื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด
- 1.3 คนพิการมีสิทธิได้รับการรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ต้องเป็นการรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ จากสถานพยาบาล

ของกระทรวงสาธารณสุข หรือสถานพยาบาลของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น องค์การมหาชน หรือรัฐวิสาหกิจที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด

1.4 คนพิการที่มีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์หรือเครื่องช่วยความพิการมีสิทธิได้รับ อุปกรณ์เทียม อุปกรณ์เสริมหรือเครื่องช่วยความพิการตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล

1.5 ในกรณีความพิการเปลี่ยนแปลง หรืออุปกรณ์เทียม หรืออุปกรณ์เสริม หรือเครื่องช่วยความพิการที่คนพิการได้รับชำรุดบกพร่อง จำเป็นต้องเปลี่ยนตามกำหนดเวลาซ่อมแซม หรือเปลี่ยนแปลงชิ้นส่วนของอุปกรณ์เทียม หรืออุปกรณ์เสริม หรือเครื่องช่วยความพิการนั้น คนพิการสามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลง ซ่อมแซมอุปกรณ์ดังกล่าวได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

2. สิทธิได้รับการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติหรือแผนการศึกษา แห่งชาติตามความเหมาะสมในสถานศึกษาเฉพาะหรือสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก หรือการศึกษานอกระบบ โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม

สิทธิดังกล่าวนี้ได้รับการรับรองไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (2) และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ในส่วนนี้จะได้อธิบายหลักการสำคัญตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

2.1 ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

2.2 เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึง ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น

2.3 ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัด หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ จำเป็นพิเศษ ของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

3. สิทธิได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การให้บริการที่มีมาตรฐาน การคุ้มครอง แรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และบริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและการประกอบอาชีพ ของคนพิการ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศ กำหนด

สิทธิดังกล่าวนี้เป็นสิทธิในด้านอาชีพ ซึ่งได้รับการรับรองไว้ในพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 มาตรา20 (3) และมีการจัดทำ (ร่าง) ประกาศ

กระทรวงว่าด้วยมาตรการเพื่อการมีงานทำ การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระและบริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด สำหรับคนพิการ เพื่อกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

คนพิการมีสิทธิได้รับบริการการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ โดยที่การให้บริการ ต่างๆ ต้องมีมาตรฐาน คำนึงถึงคนพิการทุกประเภทเพื่อให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ จากสวัสดิการอย่างเท่าเทียม ทัวถึงและเป็นธรรม และการคุ้มครองแรงงานสำหรับคนพิการ

3.1 หน่วยงานของรัฐซึ่งได้มีหรือรับคนพิการเข้าทำงาน ต้องจัดให้มีบริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลืออื่นใด ไม่ว่าคนพิการผู้นั้นจะอยู่ในตำแหน่งใด ในหน่วยงานนั้นก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการทำงานและการประกอบอาชีพของคนพิการ

3.2 ประกาศกระทรวงดังกล่าวยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ไว้ด้วย โดยหลักได้กำหนดให้

3.2.1 กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน มีอำนาจหน้าที่ในการฝึกอบรมอาชีพ ฝึกเพื่อ เตรียมเข้าทำงาน การฝึกยกระดับฝีมือ และการฝึกเสริมทักษะ เพื่อการทำงานในสถานประกอบการ หรือการประกอบอาชีพอิสระ จัดให้มีการฝึกอบรมและให้บริการผู้สอนงานแก่นายจ้าง และจัดให้มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

3.2.2 กรมการจัดหางาน มีอำนาจหน้าที่จัดให้มีบริการแนะแนวอาชีพ จัดให้มีการรับจดแจ้งความต้องการมีงานทำของคนพิการ จัดให้มีบริการวิเคราะห์ตำแหน่งงาน และจัดให้มี ระบบการจับคู่งานระหว่างความต้องการมีงานทำของคนพิการ กับความต้องการรับคนพิการ เข้าทำงานของหน่วยงานของรัฐและนายจ้าง

4. สิทธิในการได้รับการยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ตลอดจน ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ สิทธิประการนี้ได้รับการรับรองไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (4)

5. สิทธิในการได้รับการช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม การพัฒนาการ และการบริการอันเป็นสาธารณะ ผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาทุนความว่าต่างแก้ต่างคดี ให้เป็นไปตามระเบียบ ที่คณะกรรมการกำหนด

สิทธิประการนี้บัญญัติรับรองไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (5) และมีการจัดทำ (ร่าง) ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนา

คุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยการช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาทนายว่าต่างแก่คดี ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

5.1 “การบริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย” ได้แก่

- 5.1.1 การให้คำปรึกษาหารือทางกฎหมาย
- 5.1.2 การให้ความรู้ทางกฎหมาย
- 5.1.3 การจัดทำนิติกรรมสัญญา
- 5.1.4 การไกล่เกลี่ยหรือการประนีประนอมยอมความ
- 5.1.5 การจัดหาทนายความ
- 5.1.6 การให้ความช่วยเหลืออื่นๆ ในทางคดี

5.2 การยื่นคำขอรับบริการ

ผู้ขอรับการช่วยเหลือ อาจยื่นคำขอด้วยวาจา เป็นหนังสือ หรือส่งทางไปรษณีย์ เพื่อขอรับการช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาทนายความว่าต่างแก่ต่างคดี โดยยื่นคำขอ

5.2.1 ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอต่อกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือสถานที่อื่นตามที่อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการประกาศกำหนด

5.2.2 ในท้องที่จังหวัดอื่น ให้ยื่นคำขอต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือที่หน่วยบริการในพื้นที่ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศกำหนด

5.2.3 กรณีมีเหตุขัดข้อง เมื่อผู้ขอรับความช่วยเหลือเป็นผู้เยาว์ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคนไร้ความสามารถหรือในกรณีที่คนพิการมีสภาพความพิการถึงขั้นไม่สามารถไปยื่นขอรับบริการด้วยตนเองได้ ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ ผู้อนุบาลหรือผู้ดูแลคนพิการแล้วแต่กรณี อาจยื่นคำขอรับการบริการช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาทนายความว่าต่างแก่ต่างแทนก็ได้

5.3 หลักเกณฑ์การพิจารณาให้การช่วยเหลือ

5.3.1 ผู้ขอรับการช่วยเหลือมีความจำเป็น เนื่องจากมีรายได้น้อยต่ำกว่าเกณฑ์ที่เลขาธิการประกาศกำหนด หรือเป็นคดีที่คนพิการได้รับความเสียหาย เนื่องจากถูกละเมิดปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

5.3.2 ผู้ขอรับการช่วยเหลือจะฟ้องหรือถูกฟ้อง มีโอกาสในการชนะคดี

5.3.3 ผู้ขอรับการช่วยเหลือมีความประพฤติดีหรือไม่มีพฤติการณ์ว่าจะหลบหนี

5.4 ไม่ผิดสัญญาที่ผู้ขอรับการช่วยเหลือจะต้องคืนเงินที่ได้รับการสนับสนุนให้แก่สำนักงาน คือ เงินค่าธรรมเนียม ค่าทนายความที่ได้ตามคำพิพากษาของศาล และเงินหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว เมื่อความรับผิดชอบตามสัญญาประกันหมดไป

6. สิทธิในด้านข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภท ตลอดจนบริการสื่อสารระยะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการหรือเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารกำหนดในกฎกระทรวง

สิทธิประการนี้เป็นสิทธิตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (6) และได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ไว้ใน (ร่าง) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เพื่อให้คนพิการเข้าถึง และใช้ประโยชน์ จากข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารบริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภท ตลอดจนบริการสื่อสารระยะ จากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

คนพิการมีสิทธิยืม หรือให้เปล่าอุปกรณ์หรือเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสาร นอกจากนี้ ได้ให้สิทธิคนพิการ ได้รับการฝึกอบรม เพื่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสาร โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

การยื่นขอรับสิทธิ : คนพิการที่ประสงค์จะขอรับบริการต้องยื่นคำขอรับบริการนั้น ต่อกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานสถิติจังหวัดหรือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดหรือหน่วยงานอื่นที่รัฐมนตรีมอบหมาย โดยคำแนะนำของคณะกรรมการ

ในกรณีที่บุคคลอื่นยื่นคำขอรับบริการแทนคนพิการให้นำสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือสำเนาทะเบียนบ้านของบุคคลนั้น และหลักฐานอื่นที่แสดงให้เห็นว่าได้รับมอบอำนาจจากคนพิการหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับคนพิการเนื่องจากเป็นผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ ผู้อนุบาล หรือผู้ดูแลคนพิการมาประกอบการพิจารณาด้วย

7. สิทธิได้รับบริการล่ามภาษามือตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (7) ได้บัญญัติให้คนพิการมีสิทธิได้รับบริการล่ามภาษามือ ซึ่งหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ในการได้รับสิทธิดังกล่าวนี้เป็นไปตาม (ร่าง) ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยบริการล่ามภาษามือ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

7.1 คนพิการที่มีสิทธิได้รับบริการล่ามภาษามือ คือ “คนพิการทางการได้ยิน” ซึ่งหมายความถึง คนพิการที่มีบัตรประจำตัวประเภทความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย

7.1.1 กิจกรรมที่คนพิการทางการได้ยินสามารถยื่นคำขอรับบริการล่ามภาษามือได้ ได้แก่

- 1) การใช้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข
- 2) การสมัครงานหรือการติดต่อประสานงานด้านการประกอบอาชีพ
- 3) การร้องทุกข์ หรือการกล่าวโทษหรือการเป็นพยานในชั้นพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่น
- 4) การเข้าร่วมประชุม สัมมนา หรือฝึกอบรมรวมทั้งเป็นผู้บรรยาย โดยหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรภาคเอกชนเป็นผู้จัดซึ่งมีคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายเข้าร่วมด้วย

7.1.2 บริการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

7.2 สถานที่ในการยื่นคำขอรับบริการล่ามภาษามือ

7.2.1 ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอต่อกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือสถานที่อื่นตามที่อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการประกาศกำหนด

7.2.2 ในท้องที่จังหวัดอื่นให้ยื่นคำขอต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือที่หน่วยบริการในพื้นที่

8. สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทางหรือเครื่องช่วยความพิการใด ๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยได้รับการยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าเช่าเพิ่มเติมสำหรับสัตว์ เครื่องมือ อุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยความพิการดังกล่าว

สิทธิประการนี้ได้รับการรับรองไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (8)

9. สิทธิได้รับการจัดสวัสดิการเบี่ยงความพิการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

สิทธิประการนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (9) โดยหลักเกณฑ์และวิธีการเป็นไปตาม (ร่าง) ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดสวัสดิการเบี่ยงความพิการ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

9.1 “เบี่ยงความพิการ” หมายความว่า เงินที่จ่ายเป็นรายเดือนเพื่อเอื้ออำนวยให้คนพิการมีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ที่ดี เนื่องจากคนพิการมีค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมมากกว่าบุคคลทั่วไป นอกจากเงินสงเคราะห์

เพื่อการยังชีพคนพิการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือระเบียบอื่นของทางราชการ

9.2 คนพิการที่มีสิทธิได้รับเบี้ยความพิการต้องมีคุณสมบัติดังนี้

9.2.1 มีสัญชาติไทย

9.2.2 มีบัตรประจำตัวคนพิการ

9.2.3 มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9.3 สถานที่ยื่นคำขอรับเบี้ยความพิการ

9.3.1 คนพิการที่มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอต่อสำนักงานเขต

9.3.2 คนพิการที่มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในจังหวัดอื่น ให้ยื่นคำขอต่อที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่

9.4 ในกรณีที่คนพิการไม่สามารถยื่นคำขอได้ด้วยตนเองเนื่องจากเป็นผู้เยาว์ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคนไร้ความสามารถ หรือในกรณีที่มีสภาพความพิการถึงขนาดไม่สามารถไปยื่นคำขอรับสวัสดิการเบี้ยความพิการด้วยตนเองได้ ให้ “ผู้ดูแลคนพิการ” ได้แก่ บิดา มารดา บุตร สามี ภรรยา ญาติ พี่น้อง หรือบุคคลอื่นใดที่รับดูแลหรืออุปการะคนพิการ ยื่นคำขอนั้นแทนก็ได้ โดยต้องนำหลักฐานของคนพิการ ไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ด้วย

9.5 หลักฐานที่ต้องนำยื่นต่อเจ้าหน้าที่เพื่อขอรับเบี้ยความพิการ ได้แก่

9.5.1 บัตรประจำตัวคนพิการ พร้อมสำเนาเอกสาร 1 ฉบับ

9.5.2 ทะเบียนบ้าน (ทร.14) พร้อมสำเนา 1 ฉบับ

9.5.3 ในกรณีมีบุคคลยื่นคำขอแทนให้นำสำเนาบัตรประชาชนของผู้ยื่นคำขอแทนจำนวน 1 ฉบับ พร้อมหนังสือรับรองจากกำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือประธานชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตั้งแต่ระดับ 3 หรือเทียบเท่าขึ้นไปหรือหลักฐานอื่นที่แสดงว่าเป็นผู้ดูแลคนพิการ

10. การปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคนพิการ หรือการให้มีสวัสดิการอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ กำหนดในระเบียบ

สิทธิประการนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (10) ซึ่งมีสิทธิ 2 ประการหลัก

ประการแรก คือ สิทธิในการได้รับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไว้ใน (ร่าง) ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการเกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับคนพิการ ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

10.1 คนพิการที่จะได้รับสิทธิได้รับการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

10.1.1 มีบัตรประจำตัวคนพิการ

10.1.2 อาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยนั้นเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนติดต่อกัน ยกเว้นกรณีการย้ายเข้ามาอยู่ภายหลังเกิดความพิการ

10.1.3 ที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง หรือไม่เหมาะสมกับสภาพความพิการ

10.1.4 มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ

10.1.5 ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นหรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ

ในกรณีคนพิการไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยแห่งนั้นต้องมีหลักฐานการให้ความยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าของเพื่อให้มาปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยได้ และในกรณีเป็นบ้านเช่าจะมีหลักฐานให้คนพิการอยู่อาศัยได้ไม่น้อยกว่าหกเดือน

10.2 สถานที่ยื่นคำร้องเพื่อขอรับสิทธิ ได้แก่

10.2.1 ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอต่อกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือสถานที่อื่นตามที่อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการประกาศกำหนด

10.2.2 ในท้องที่จังหวัดอื่นให้ยื่นคำขอต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดหรือที่หน่วยบริการในพื้นที่

ประการที่สอง คือ สิทธิในการมีผู้ช่วยคนพิการ โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไว้ใน (ร่าง)ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดให้มีผู้ช่วยคนพิการ ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

10.3 คนพิการที่ยื่นคำขอให้ มีผู้ช่วยคนพิการต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

10.3.1 มีบัตรประจำตัวคนพิการ

10.3.2 เป็นคนพิการที่มีความจำเป็นต้องมีผู้ช่วยคนพิการเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจวัตรที่สำคัญในการดำรงชีวิตได้

10.3.3 ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นหรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ ในกรณีที่คนพิการตามวรรคหนึ่งเป็นผู้เยาว์ หรือมีความพิการมากจนไม่สามารถยื่นคำขอด้วยตนเองได้ ให้บุคคลอื่นที่กระทำแทนคนพิการยื่นคำขอแทนได้ แต่ต้องนำหลักฐานตามวรรคหนึ่งไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ด้วย

10.4 สถานที่ยื่นคำร้องขอเพื่อรับสิทธิ

10.4.1 ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอต่อกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือสถานที่อื่นตามที่อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการประกาศกำหนด

10.4.2 ในท้องที่จังหวัดอื่นให้ยื่นคำขอต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดหรือที่หน่วยบริการในพื้นที่

10.5 หลักการพิจารณาให้คนพิการมีผู้ช่วยคนพิการ จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าบุคคลนั้นมีสภาพความพิการมากจนไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรที่สำคัญในการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง หากไม่ได้ปฏิบัติกิจวัตรเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่ออย่างสำคัญและเด่นชัดต่อการดำรงชีวิต สุขภาพอนามัย ภาวะจิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สภาพความเป็นอยู่ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และกรณีคนพิการมีฐานะยากจนมาก ให้พิจารณาให้บริการผู้ช่วยคนพิการเป็นลำดับแรก

10.6 คนพิการจะได้รับการบริการตามความจำเป็นในการต้องมีผู้ช่วยคนพิการ แต่ไม่เกินเดือนละ 180 ชั่วโมง

11. สิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและการเลี้ยงดูจากหน่วยงานของรัฐสำหรับคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแลคนพิการ

สิทธิประการนี้เป็นสิทธิที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 วรรคสาม โดยหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับสิทธิดังกล่าวเป็นไปตาม (ร่าง) ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

11.1 คนพิการที่จะได้รับสิทธิดังกล่าวนี้ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

11.1.1 มีบัตรประจำตัวคนพิการ

11.1.2 ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือมีแต่ไม่สามารถเลี้ยงดูได้

11.1.3 ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งหรือที่อยู่อาศัยไม่มั่นคงหรือไม่เหมาะสม

11.1.4 ไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

11.1.5 ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นหรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ

11.2 สถานที่ยื่นคำขอเพื่อรับสิทธิ

11.2.1 ในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอต่อกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือสถานที่อื่นตามที่อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการประกาศกำหนด

11.2.2 ในท้องที่จังหวัดอื่นให้ยื่นคำขอต่อสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดหรือหน่วยบริการในพื้นที่

11.3 การจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยหรือการเลี้ยงดูคนพิการ อาจทำได้โดยวิธีการดังต่อไปนี้

11.3.1 การช่วยเหลือเป็นเงินหรือสิ่งของ

11.3.2 การจัดหาครอบครัวอุปการะ

11.3.3 การส่งเข้าอุปการะในสถานสงเคราะห์

11.3.4 การจัดให้มีผู้ช่วยคนพิการตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

11.3.5 การช่วยเหลือเรื่องอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

12. สิทธิของคนพิการที่จะได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษี

สิทธิดังกล่าวนี้บัญญัติรับรองไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 วรรคห้า และมีการจัดทำ (ร่าง) กฎกระทรวง ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร และ (ร่าง) ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เพื่อการยกเว้นภาษีเงินได้ สำหรับผู้มีเงินได้ที่เป็นคนพิการซึ่งมีอายุไม่เกิน 65 ปี เป็นผู้อยู่อาศัยในประเทศไทย และมีบัตรประจำตัวคนพิการในปีภาษีที่ได้รับ ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

12.1 ยกเว้นภาษีเงินได้ให้กับคนพิการที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

12.1.1 เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย คือ เป็นผู้ที่อยู่ในประเทศไทยถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันในปีภาษีนั้น

12.1.2 มีบัตรประจำตัวคนพิการ

12.1.3 ได้รับยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้ส่วนที่ไม่เกินหนึ่งแสนเก้าหมื่นบาท

12.1.4 ผู้มีเงินได้ที่จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ดังกล่าวข้างต้นต้องแสดงรายการเงินได้และจำนวนเงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นั้น พร้อมแนบสำเนาบัตรประจำตัวคนพิการในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

จะเห็นได้ว่า ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้นจากเดิม ซึ่งกำหนดเฉพาะสิทธิในการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคม แต่ตามพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ ได้เพิ่มสิทธิในการเข้าถึงบริการสวัสดิการในด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนดเรื่องการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ กำหนดให้มีล่ามภาษามือ การกำหนดเกี่ยวกับการใช้สัตว์นำทาง และอุปกรณ์นำทาง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนพิการสามารถรับรู้ถึงสิทธิของตนเองและสนับสนุนให้คนพิการได้ใช้บริการด้านต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน จัดสำหรับคนพิการ เพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาและสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

แนวคิดการเข้าถึงสิทธิ

1. ความหมายของการเข้าถึง

แนวคิดที่เกี่ยวกับการเข้าถึงมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้มากมายนัก ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การเข้าถึง” ไว้ต่างกัน โดยใช้รากศัพท์ภาษาอังกฤษ Access หรือ Accessibility ดังนี้

ขนิษฐา เทวินทรภักดี (2539 : 8) ได้ให้ความหมายการเข้าถึงไว้ว่า คือ สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง วิธีทางหรือวิชาการในการที่จะได้รับความสะดวกเพื่อเข้าถึงการใช้ประโยชน์และสิทธิในการได้ใช้บริการในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ บริการสาธารณะ อาคารสถานที่ต่าง ๆ รวมทั้งการเข้าถึงบริการด้านการศึกษา การเข้าสู่อาชีพ และการมีงานทำด้านที่ปกออาศัย บริการขนส่งสาธารณะต่าง ๆ และการปรับปรุงข้อมูลข่าวสารโดยต้องอาศัยสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสิ่งเฉพาะสำหรับคนหูหนวก หรือคนตาบอด เป็นต้น

ศรีทัตติม พานิชพันธุ์ (2541 : 5 - 6) ได้ให้ความหมายของการเข้าถึงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานสวัสดิการสังคม คือ การเข้าถึงบริการด้านต่างๆ โดยวิธีการที่แตกต่างกัน เช่น บริการด้านการเข้าถึงข่าวสารสนเทศ หรือ Access Service ว่าเป็นการให้ข่าวสารแก่ประชาชน เกี่ยวกับสิทธิ ผลประโยชน์ หรือบริการต่าง ๆ ที่เขาควรทราบ การให้ความกระจ่างแก่ประชาชนเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้รับบริการ ช่วยเขาให้เข้าใจบริการต่าง ๆ มีการยอมรับการดำเนินการส่งเขาไปรับบริการหรือ ไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม นำเขาไปยังบริการต่างๆ หรือหน่วยงานต่างๆ ช่วยดำเนินงานให้ผู้ให้บริการตอบสนองต่อความต้องการผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสม

วาริ ปัญจะผลินกุล (2543 : 38) ได้สรุปความหมาย ของการเข้าถึงไว้ว่า การเข้าถึงหมายถึง การเข้าใช้ การใช้ประโยชน์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อที่จะลดข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม การสนับสนุน ส่งเสริมในทุก ๆ ด้านเพื่อให้สามารถเข้าใช้บริการได้อย่างเท่าเทียม ทั้งถึง และเป็นธรรม นอกจากนี้ยังรวมถึงสิทธิในการเข้าใช้สิ่งต่าง ๆ และบริการต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้ต้องรวมถึงคนพิการด้วย

สุกัญญา บุญคง (2551 : 22) ได้สรุปความหมาย ของการเข้าถึงไว้ว่า การเข้าถึงหมายถึง การสร้างสภาพทางกายภาพ ทางสังคมและทางจิตวิทยา ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพชีวิตด้วยการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการปราศจากอุปสรรคในการเข้าใช้หรือเข้าถึงสิทธิในการใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด

กิตติยา ไสสะอาด (2552 : 37) กล่าวว่า การเข้าถึง หมายถึง หนทาง วิธีการความสามารถในการเข้าถึงใช้ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

ต่างๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพชีวิตที่ดี และปราศจากอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมไปอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

กล่าวโดยสรุป การเข้าถึง หมายถึง การได้รับสิทธิหรือการใช้ประโยชน์จากวิธีการต่าง ๆ ที่คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ควรจะได้รับ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อที่จะลดข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้อย่างเท่าเทียมทั่วถึง และเป็นธรรมให้แก่คนพิการในการเข้าถึงบริการทางสังคมด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน เพื่อให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ได้มากที่สุด

2. ประเภทของการเข้าถึงสิทธิ

การเข้าถึงสำหรับคนพิการนั้นมีการเน้นไปในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการเป็นหลักโดยมีผู้จัดประเภทของการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของคนพิการไว้ดังนี้ (จूरिटัน ผ่องแผ้ว. 2553 : 110 - 114)

2.1 การเข้าถึงในด้านการศึกษา มีความหมายว่า เด็กพิการควรจะสามารถรับบริการด้านการศึกษาได้อย่างไรบ้าง เด็กพิการทางร่างกายสามารถจะไปเรียนร่วมในโรงเรียนสามัญได้ โดยปราศจากอุปสรรคในเรื่องอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องอาหาร และห้องน้ำ โดยเด็กพิการสามารถเข้าใช้ร่วมกับเด็กปกติได้ สำหรับเด็กตาบอดและเด็กหูหนวกจำเป็นต้องมีอุปกรณ์พิเศษช่วยในการเรียนการสอน จึงควรมีบริการไว้ให้ เช่น หนังสือเบรลล์ เทป เครื่องพิมพ์ดีด สำหรับเด็กตาบอด เครื่องขยายเสียง เครื่องช่วยฟัง โสตทัศนอุปกรณ์อื่น ๆ สำหรับเด็กหูตึง รวมทั้งล่ามภาษามือ ซึ่งจะทำหน้าที่แปลภาษาพูดเป็นภาษามือ เพื่อให้เด็กหูหนวกสนิทได้เข้าใจในคำสอนและบทเรียนต่าง ๆ ประการสุดท้าย คือ ควรมีครูเดินสอนสำหรับเด็กพิการที่อยู่ตามบ้านในชนบท

2.2 การเข้าถึงในการทำงาน มีความหมายรวมทั้งการได้งานทำที่เหมาะสม และการปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน สถานที่การทำงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงานให้เข้ากับลักษณะความพิการประเภทต่าง ๆ เช่น โตะ เก้าอี้ เป็นต้น รวมถึงการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ และได้รับการเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ

2.3 การเข้าถึงในทางสังคม หมายถึงการที่คนพิการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างเต็มที่และเสมอภาคทัดเทียมบุคคลปกติอื่น ๆ นั้น จำเป็นจะต้องมีองค์ประกอบหลายประการเป็นเครื่องส่งเสริม และสนับสนุน ทั้งในด้านส่วนตัวของผู้พิการ คือ ต้องมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทางด้านร่างกาย ต้องแข็งแรงพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงานหาเลี้ยงตนเองได้ มีความพร้อมทางใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในส่วนของสังคมก็ต้องพร้อมที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิการให้ได้ใช้สิทธิทัดเทียมกับบุคคลอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

2.3.1 สิทธิในการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทุกคนมีสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งและออกเสียงเลือกตั้ง ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่ในทางปฏิบัติคนพิการจะถูกขลิบสิทธิ และไม่สามารถใช้สิทธิได้ เช่น คนตาบอดไม่สามารถใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ เพราะบัตรลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นตัวอักษรธรรมดา มิใช่ตัวอักษรเบรลล์ที่คนตาบอดสามารถอ่านได้ คนร่างกายพิการที่ต้องใช้รถเข็นก็ประสบปัญหาในการไปใช้สิทธิลงคะแนน เพราะคูหาเลือกตั้งมักจะเล็กและแคบรถเข็นเข้าไปไม่ได้หรือสถานที่เลือกตั้งไม่สะดวก ต้องขึ้นบันได เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือว่าไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการเข้าถึงสำหรับคนพิการในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

2.3.2 สิทธิในการเข้าใช้อาคารสถานที่การก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ของสถานที่ทำการของรัฐและเอกชน โรงพยาบาล หรือสถานที่สาธารณะประโยชน์อื่น ๆ ควรจะคำนึงถึงการเข้าใช้ร่วมของคนพิการด้วย ทางขึ้นลงที่เป็นบันไดควรจะมีทางลาดหรือราวบันไดสำหรับคนพิการประตูทางเข้าออกควรจะมี ความกว้างพอสมควรที่จะให้รถเข็นสำหรับคนพิการผ่านเข้าออกได้สะดวกไม่ควรใช้ประตูหมุนที่เข้าได้ทีละคน เพราะเป็นอุปสรรคต่อคนพิการทางร่างกาย และคนตาบอดตามชั้นต่าง ๆ ควรมีเครื่องหมายบอกชั้นชัดเจน และควรมีอักษรเบรลล์ด้วย ลิฟท์ควรจัดตั้งแผงบังคับให้พอดีที่คนนั่งรถเข็นจะกดได้ รวมทั้งควรมีภาษาเบรลล์กำกับด้วย ในบางประเทศจะมีเสียงบอกเมื่อถึงชั้นต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นอย่างมากสำหรับคนตาบอด ห้องน้ำ ห้องส้วมควรมีความกว้างพอที่รถเข็นสำหรับคนพิการจะเข้าไปได้ ประตูควรเป็นแบบเลื่อนเพื่อสะดวกในการเข้าออก ควรจัดที่จอดรถเป็นพิเศษสำหรับคนพิการด้วย การวางโทรศัพท์สาธารณะควรอยู่ในระดับที่คนพิการที่นั่งเก้าอี้ล้อเข็นจะสามารถใช้ได้ด้วย

2.3.3 สิทธิในการได้รับข่าวสารข้อมูล ในปัจจุบันเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้เข้ามา มีบทบาทต่อชีวิตประจำวันมากขึ้น ความก้าวหน้าด้านวิทยาการทำให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้ในการติดต่อสื่อสารสำหรับคนพิการ เช่น เครื่องโทรศัพท์สำหรับคนหูหนวกที่เปลี่ยนเสียงเป็นตัวอักษรปรากฏบนจอภาพ จะใช้ได้สำหรับคนที่มีเครื่องรับ-ส่งเท่านั้น สำหรับเมืองไทยยังไม่มีเครื่องมือนี้ใช้ คอมพิวเตอร์ที่มีเสียงสำหรับคนตาบอดเมื่อคนตาบอดพิมพ์คัดลอกถามข้อมูลใด ๆ ที่ต้องการคำตอบที่ได้รับจะเป็นเสียงพูดในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในยุโรปจะมีรายการวิทยุสำหรับคนตาบอดออกอากาศทุกวัน จะเป็นการเสนอข่าวสารเรื่องราวความเป็นไปต่าง ๆ ในสังคม ตามที่เป็นหัวข้อข่าวอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์ รวมทั้งสารคดีน่ารู้ต่าง ๆ รวมทั้งยังมีหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์ออกมาเป็นเบรลล์ด้วย สำหรับในประเทศไทยยังไม่มีบริการข่าวสารข้อมูลให้แก่คนพิการ เช่น คนหูหนวก ดังนั้น จึงควรจัดให้มีล่ามภาษามือประกอบรายการภาคข่าวทางสถานีโทรทัศน์ช่องใดช่องหนึ่งก็ได้ เพื่อให้คนหูหนวกที่ไม่รู้หนังสือได้รับทราบข่าวสารข้อมูล

ที่เป็นปัจจุบันบ้างตามโรงพยาบาลของรัฐควรมีเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์หรือนักสังคมสงเคราะห์ผู้รู้ภาษามือ เพื่อจะได้ติดต่อให้บริการแก่คนหูหนวกได้ เพราะคนหูหนวกจะมีปัญหามากในเรื่องไปขอรับการศึกษาพยาบาลจากโรงพยาบาลของรัฐแล้วไม่สามารถติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกันได้ ไม่สามารถบอกอาการเจ็บป่วยให้แพทย์เข้าใจได้

สรุป ประเภทของการเข้าถึงสิทธิ หมายถึง การเข้าถึงสิทธิในด้านการศึกษากการเข้าถึงสิทธิการทำงาน การเข้าถึงสิทธิในด้านสังคม

3. ลักษณะของการเข้าถึงการบริการ

อุบลพันธ์ วัฒนา (2547 : 15) ได้จำแนกคุณลักษณะของการเข้าถึงการบริการไว้ 5 ประการ ดังนี้

3.1 ความสามารถในการใช้จ่ายสำหรับค่าบริการ (Affordability) และความพึงพอใจในการจ่ายเงินสำหรับบริการ

3.2 ความพอเพียงของการบริการ (Availability) วัดโดยขีดความสามารถที่ผู้ให้บริการสามารถจัดให้บริการทรัพยากรที่จำเป็นได้

3.3 การเข้าถึงแหล่งบริการ (Accessibility) กล่าวถึงความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ในการให้บริการ สถานที่ให้บริการ

3.4 ความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานบริการ (Accommodation) ได้แก่ระยะเวลาในการให้บริการ มีวิธีการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ที่สะดวกรวดเร็วและผู้ใช้บริการสามารถได้รับการดูแลอย่างรวดเร็วภายในเวลาที่กำหนด

4. ปัญหาการเข้าถึงสิทธิ

วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ (ม.ป.ป. : 34) กล่าวถึงปัญหาของคนพิการ ดังนี้

4.1 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก จากสภาพความพิการของตนเองคนพิการไม่สามารถใช้ยานพาหนะ ขนส่งสาธารณะได้หรือใช้ได้แต่ไม่ได้รับความสะดวก เนื่องจากยานพาหนะเหล่านั้นไม่ได้จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ทำให้คนพิการไม่มีสิทธิเสรีภาพในการเดินทางเหมือนกับบุคคลอื่นและทำให้คนพิการเดินทางไปรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หรือเดินทางไปทำงานไม่ได้

4.2 คนพิการไม่สามารถเดินทางโดยวิธีอื่นได้ หรือทำได้แต่ต้องพบกับความลำบาก เช่น ในกรณีของคนพิการแขนขา และลำตัวจะใช้รถจักรยานยนต์ดัดแปลงในท้องถิ่นไม่ได้ เพราะรถจักรยานยนต์ดัดแปลงนั้นไม่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนรถ คนพิการที่ใช้รถเข็นสำหรับคนพิการก็ไม่อาจเดินทางไปไหนมาไหนได้ เพราะทางเดินเท้าไม่มีทางลาด ส่วนในการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล ถึงแม้จะมีระเบียบให้ออกใบขับขี่ได้ แต่คนพิการมักจะไม่ได้รับใบขับขี่

ในกรณีของคนหูหนวก คนหูหนวกไม่มีสิทธิที่จะได้รับใบขับขี่จึงใช้จักรยานยนต์หรือรถยนต์หรือรถยนต์หรือรถยนต์ส่วนตัวไม่ได้ ในกรณีของคนตาบอด สุนัขนำทางสำหรับคนตาบอดห้ามนำขึ้นขนส่งสาธารณะทางบกห้ามเข้าโรงแรมและภัตตาคาร ส่วนคนตาบอดที่ใช้ไม้เท้าไม่ได้รับความสะดวก เนื่องจากถนนหนทางต่าง ๆ มักจะมีการเปิดฝาท่อระบายน้ำไว้ หรือตามทางข้ามถนนไม่มีสัญญาณเสียง เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมทำให้คนพิการไม่มีสิทธิเสรีภาพในการเดินทางเหมือนกับบุคคลทั่วไป หรือไม่อาจเดินทางไปรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หรือเดินทางไปทำงานได้ หรือถ้าไปได้แต่ไม่ได้รับความสะดวก

4.3 ความรู้ความเข้าใจของคนพิการซึ่งบางคนไม่มีความรู้ในการเข้าถึงแหล่งบริการสิทธิสวัสดิการ และกฎระเบียบต่างๆ บางคนไม่เห็นประโยชน์ของการขึ้นทะเบียนหรือของการมีบัตรประจำตัวคนพิการ ทุกวันนี้คนพิการที่จำเป็นต้องขึ้นทะเบียนหรือมีบัตรประจำตัวคนพิการก็แต่เฉพาะคนพิการที่ต้องการกู้ยืมเงินจากกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเท่านั้น เมื่อคนพิการไม่เห็นประโยชน์ของการขึ้นทะเบียน หรือของการมีบัตรประจำตัวคนพิการ ผนวกกับการขึ้นทะเบียน หรือการออกบัตรประจำตัวคนพิการมีความยุ่งยากลำบากเสียเวลาและค่าใช้จ่าย จึงทำให้คนพิการจำนวนมากที่ไม่ยอมมาขึ้นทะเบียนคนพิการ หรือออกบัตรประจำตัวคนพิการทั้งๆ ที่ได้ทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องราวดังกล่าว การที่คนพิการมาขึ้นทะเบียนคนพิการ หรือออกบัตรประจำตัวคนพิการจำนวนน้อย ย่อมมีผลกระทบต่อการวางแผนงานในการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านต่างๆ และทำให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้เพื่อใช้ในการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการต่าง ๆ ได้น้อย ด้วยเหตุนี้ในปีหนึ่งๆ ยังมีคนพิการจำนวนมากที่ไม่อาจได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยเฉพาะในด้านการศึกษาและการฝึกอาชีพ

4.4 คนพิการมีเจตคติต่อตนเองไปในทางลบ โดยเชื่อว่าความพิการทำให้ตนเองไม่สามารถทำอะไรได้ เชื่อว่าความพิการเป็นปมด้อย เป็นเรื่องน่าอับอาย เป็นเรื่องที่คนอื่นจะดูถูกดูแคลนได้ เจตคติในทางลบนี้เอง มีผลทำให้คนพิการขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้คนพิการไม่ต้องการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพในทุกด้าน ทำให้คนพิการขาดความกระตือรือร้นในการรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในด้านต่าง ๆ ทำให้การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

4.5 ปัญหาครอบครัวที่มีชีวิตคู่หรือครอบครัวของคนพิการ ปัญหาการมีชีวิตคู่หรือครอบครัวของคนพิการสามารถแยกออกเป็นปัญหาย่อยๆ ได้ดังต่อไปนี้ คือ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การดูแลเอาใจใส่ของสมาชิกความอบอุ่นในครอบครัวปัญหาครอบครัวขาดผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ที่สมาชิกของครอบครัวจะไปขอคำปรึกษาและคำแนะนำ ปัญหาความยากจนของครอบครัว คนพิการทำให้ครอบครัวไม่อาจแบกภาระเลี้ยงดูคนพิการได้ ทำให้ต้องขายคนพิการให้แก่บุคคลอื่น

หรือใช้คนพิการไปขอทาน หรือทอดทิ้งคนพิการให้เร่ร่อนช่วยเหลือตนเองโดยลำพัง ส่วนครอบครัวที่ต้องการให้คนพิการได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยเฉพาะครอบครัวในชนบท ก็ไม่มีเงินที่จะเป็นค่าใช้จ่ายในการนำคนพิการไปรับบริการ ณ สถานที่ให้บริการ ซึ่งมักอยู่ห่างไกลจากที่อยู่ของตน หรือไม่มีเงินสำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ในกรณีที่ไม่อาจรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพจากสถานที่ที่จัดไว้สำหรับคนพิการโดยเฉพาะต้องไปรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพจากสถาบันที่จัดไว้สำหรับบุคคลทั่วไป เช่น ไปเรียนร่วม หรือไปฝึกอาชีพร่วมกับบุคคลทั่วไป ในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย หรือศูนย์พัฒนาอาชีพที่มีไว้สำหรับบุคคลทั่วไป อันมีผลทำให้คนพิการจากครอบครัวที่ยากจนไม่มีโอกาสที่ได้รับการฟื้นฟูไม่ว่าทางการแพทย์ การศึกษา หรืออาชีพครอบครัวของคนพิการมีเจตคติต่อคนพิการไปในทางลบ โดยเชื่อว่า คนพิการเป็นผลของบาปกรรมทำให้ครอบครัวได้รับความอับอาย คนพิการทำอะไรไม่ได้เป็นภาระอันหนักอึ้งของครอบครัวที่ต้องให้การดูแลช่วยเหลือ การให้คนพิการทำงานไม่ว่าจะทำงานบ้านหรืองานนอกบ้านเป็นเรื่องการสร้างเวรกรรม ไม่ควรทำ และเชื่อว่าคนพิการเป็นคนตีทำชั่วไม่เป็น เจตคติในทางลบนี้เอง ทำให้ คนพิการถูกเก็บตัวเองไว้แต่ในบ้าน ครอบครัวไม่ยอมให้คนพิการไปรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในด้านต่าง ๆ คนพิการไม่ได้รับการฝึกฝนจากครอบครัวให้รู้จักช่วยเหลือตนเอง ให้รู้จักทำงานบ้าน ให้มีอุปนิสัยรักการทำงาน ให้มีศีลธรรม จริยธรรม แต่ได้รับการฝึกฝนให้รอแต่รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น สำหรับครอบครัวที่ยากจนจากคนพิการมักถูกขายให้แก่แก๊งขอทานนำไปใช้เป็นเครื่องมือหาเงิน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศุวิมล วิมลกาญจนา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การติดตามผลการใช้สิทธิประโยชน์ด้านอาชีพตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พบว่า ปัญหาที่คนพิการทั้ง 3 กลุ่ม ประสบมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ปัญหาเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้มีพอใช้จ่าย ไม่มีเงินทุนประกอบอาชีพ รองลงมา คือ ปัญหาทางสังคม ได้แก่ การไม่ยอมรับความสามารถของคนพิการของคนในสังคม เจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านคนพิการ นายจ้างที่จ้างคนพิการเข้าทำงาน รวมถึงระบบสาธารณูปการ สาธารณูปโภค ระบบขนส่งไม่เอื้อให้คนพิการได้ใช้ประโยชน์เท่าใดนัก ส่วนระดับความพึงพอใจของคนพิการต่อบริการด้านอาชีพนั้น คนพิการกลุ่มที่ 1 รู้สึกค่อนข้างไม่พอใจบริการการตรวจสอบความพร้อมร่วมกับแพทย์ การจัดหางานให้ทำ และการกู้ยืมเงินประกอบอาชีพ คนพิการกลุ่มที่ 2 รู้สึกค่อนข้างไม่พอใจบริการการตรวจสอบความถนัดคำแนะนำในการประกอบอาชีพ คำแนะนำในการฝึกอาชีพ การจัดหางานให้ทำ และคนพิการกลุ่มที่ 3 มีความรู้สึกค่อนข้างไม่พอใจบริการการตรวจสอบความถนัด การฝึกอาชีพ และการฝึกปฏิบัติ จากการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะในการประกอบอาชีพ ควรปรับปรุงการให้บริการทางอาชีพ

ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมเรื่องอาชีพและการมีงานทำให้มีการจัดตั้งและหาตลาดในการจำหน่ายสินค้าและบริการของคนพิการ กระตุ้นให้นายจ้างมีความรับผิดชอบต่อสังคม กระตุ้นให้องค์กรต่าง ๆ เข้ามาดำเนินการจ้างคนพิการให้มากขึ้น ส่งเสริมและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ส่งเสริมการปฏิบัติงานด้านคนพิการในเชิงรุก ปรับปรุงประสิทธิภาพ ในการให้บริการของหน่วยงานที่มีอยู่

ระกฤษทร์ วงษ์ภักดี (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง สิทธิและโอกาสในการประกอบอาชีพของคนพิการ : ศึกษากรณีผู้พิการทางการมองเห็น ผลการศึกษา พบว่าผู้พิการทางการมองเห็นยังถูกกีดกัน ไม่ได้รับโอกาสเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ได้อย่างเต็มที่ และถูกกีดกันเรื่องการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ซึ่งมีความขัดแย้งกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการของประเทศไทย หลายฉบับที่ได้ให้สิทธิคนพิการในหลายด้าน การเลือกอาชีพของผู้พิการทางการมองเห็นแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ อาชีพอิสระ อาชีพลูกจ้างในหน่วยงาน และอาชีพครู โดยผู้พิการทางการมองเห็นที่ประกอบอาชีพอิสระ เนื่องจากต้องการที่จะพึ่งตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานที่ต้องอาศัยแรงงานและความสามารถในการเคลื่อนไหวมากกว่าทุนทรัพย์ ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจซึ่งรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย อีกทั้งสังคมยังไม่ยอมรับ รังเกียจ รังแก และมีทัศนคติที่ไม่ดีกับผู้พิการทางการมองเห็นอยู่มาก ส่วนด้านการฝึกอาชีพนั้นยังมีทางเลือกน้อย ทำให้ประกอบอาชีพได้เพียงบางอย่าง

วาริ ปัญจะผลินกุล (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการเข้าถึง(Access) บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ : ศึกษาเฉพาะกรณีของสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคต่อการใช้ชีวิตของคนพิการอันดับแรกคือปัญหาด้านข้อมูลข่าวสาร กล่าวคือ คนพิการไม่ได้รับการแนะนำปรึกษาในการให้ข้อมูลเรื่องบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และปัญหาของตัวคนพิการในการสื่อสารกับคนปกติ เนื่องจากคนพิการส่วนใหญ่จำได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาและไม่ได้เรียน รวมถึงคนพิการไม่สามารถสื่อสารให้คนปกติเข้าใจได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะคนหูหนวกจะพบปัญหาในการสื่อสาร และด้านข้อมูลข่าวสารมากกว่าคนพิการประเภทอื่น ๆ ปัญหาอันดับสอง คือด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ได้แก่ การไม่สะดวกในการเดินทางมารับบริการ คนพิการส่วนมากไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทางออกนอกบ้าน เพราะบริการสาธารณะต่าง ๆ ยังไม่อำนวยความสะดวกให้คนพิการสามารถเดินทางได้ด้วยตนเอง และปัญหาที่สาม ปัญหาด้านบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ และต้องการได้รับบริการทางสังคม ภายหลังการจดทะเบียนและได้เสนอแนะว่าควรมุ่งเน้นในทุกด้าน กล่าวคือด้านกฎหมายและนโยบาย ควรมีการประเมินผลการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพ

คนพิการ และควรมีการสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย ให้สังคมทั่วไป และควรสนับสนุนในเรื่องการจัดตั้งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการให้มากขึ้น ด้านบริการ หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่และบทบาทในการจัดบริการให้คนพิการจำเป็นต้องตระหนัก และให้ความสำคัญด้านการแนะนำศึกษาในการใช้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ 4 แนวทาง เพื่อประโยชน์ต่อการส่งต่อคนพิการไปรับบริการในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเหมาะสม และควรมีการประชาสัมพันธ์ และควรมีการลดขั้นตอนในการบริการเพื่อส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึง บริการได้ง่ายขึ้น

เพ็ญภัค ยาหยี (2548 : บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่อง การพัฒนาการเข้าถึงสิทธิ ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 : ศึกษากรณีนิคมโนนสมบูรณ์ จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า คนพิการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เป็นคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหว สาเหตุจากโรคเรื้อน อายุระหว่าง 61-70 ปี สมรสแล้ว มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ความรู้ต่อคนพิการต่อพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการและสิทธิ ตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มประชากรมีความรู้ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มประชากรที่ศึกษามีความรู้ เกี่ยวกับสิทธิทางการแพทย์มากที่สุดและความรู้เกี่ยวกับสิทธิทางการประกอบอาชีพกลุ่มประชากร มีความรู้น้อยที่สุด ส่วนปัญหาการเข้าถึงสิทธิตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติ การฟื้นฟูสมรรถภาพ คนพิการ พ.ศ. 2534 ในภาพรวม พบว่า กลุ่มประชากรที่ศึกษามีปัญหาเข้าถึงในระดับกลาง โดยปัญหาการเข้าถึงบริการทางการประกอบอาชีพมีปัญหามาก และปัญหาการเข้าถึงบริการ ทางสังคมมีปัญหในระดับกลาง ส่วนการศึกษาการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า เพศและสถานภาพที่แตกต่างมีปัญหาการเข้าถึงบริการการศึกษาแตกต่างกัน และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันก็มีปัญหาการเข้าถึงบริการทางการแพทย์แตกต่างกันด้วย

ศรัณยา เชื้อหอม (2548 : บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่อง ความต้องการของคนพิการในการเข้าถึง บริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ (E-Banking) พบว่า กลุ่มคนพิการที่ศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี สถานภาพโสด การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่เป็น คนพิการทางการเคลื่อนไหว และพิการภายหลัง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระ เป็นการค้าขาย ตามสถานที่สาธารณะ ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ในด้านการเข้าถึงบริการ ธนาคารคนพิการสามารถเข้าถึงบริการได้น้อย และไม่สามารถเข้าถึงบริการได้อย่างสะดวกเมื่อมา ติดต่อกับธนาคาร ในด้านปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงบริการธนาคารของคนพิการ พบว่า คนพิการ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยคนพิการเองพยายามปรับตัวให้เข้ากับบริการต่าง ๆ ที่ธนาคาร มีอยู่ ในส่วนปัญหาภาครัฐคนพิการส่วนใหญ่มีปัญหาคือการบริการภาครัฐในระดับกลาง ในด้าน

ความต้องการคนพิการมีความต้องการให้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและปรับปรุงบริการที่มีอยู่ให้ตอบสนองตรงกับประเภทความพิการของตน แบ่งได้เป็น ในส่วนบริการธนาคาร เช่น การจัดตู้เอทีเอ็ม ที่มีเสียงพูด ตู้เอทีเอ็มที่เคี้ยวพอให้รถเข็นเข้าไปได้ ในส่วนของภาครัฐ เช่น ให้ภาครัฐสนับสนุนและมีมาตรการที่ให้ทุกภาคส่วนเล็งเห็นความสำคัญและให้คนพิการได้รับสิทธิเช่นเดียวกับคนปกติในสังคม จากการทดสอบความสัมพันธ์พบว่า อายุ การศึกษา รายได้ ประเภทความพิการ และลักษณะการประกอบอาชีพ มีความสัมพันธ์ผลต่อการเข้าถึงบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์

ศิริลักษณ์ มาปง (2551 : บทคัดย่อ) การเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการภายหลังการจดทะเบียนคนพิการ : ศึกษาเฉพาะศูนย์บริการจดทะเบียนคนพิการแบบเบ็ดเสร็จโรงพยาบาลสระบุรี ผลการศึกษามีดังนี้ กลุ่มคนพิการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี สถานภาพสมรส โสดจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,736 บาท ประเภทความพิการที่พบ คือ พิการทางกาย ภาพรวมการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างเข้าถึงบริการทางสังคมด้านการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกมาก ภาพรวมปัญหาอุปสรรคของคนพิการอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นการมีปัญหาจากตนเองเกี่ยวกับการไม่มีค่าพาหนะในการเดินทางไปใช้บริการมากกว่าปัญหาครอบครัว ส่วนภาพรวมความต้องการบริการภาครัฐ/เอกชนอยู่ในระดับมาก ในประเด็นกลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานบริการ และการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เกี่ยวกับคนพิการมากขึ้น ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพกับข้อมูลทั่วไป พบว่า อาชีพ รายได้ ประเภทความพิการที่แตกต่างกัน มีการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพแตกต่างกัน อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประเภทความพิการที่แตกต่างกันมีปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพแตกต่างกัน อายุที่แตกต่างกันมีความต้องการบริการทางภาครัฐ/เอกชนด้านการจัดสวัสดิการต่าง ๆ แตกต่างกัน ระดับการศึกษา อาชีพรายได้ ประเภทความพิการที่แตกต่างกันมีความต้องการบริการทางภาครัฐ/เอกชนที่แตกต่างกัน และสถานภาพที่แตกต่างกันมีความต้องการบริการทางภาครัฐ/เอกชนด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารความรู้ที่แตกต่างกัน

พิทักษ์ ศิริวงศ์ (2552 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวของคนพิการ ทางรถเข็นเลื่อนในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า คนพิการทางรถเข็นเลื่อนเป็นเพียงข้อจำกัดทางร่างกาย ไม่ได้มีความรู้สึกลัวว่าความพิการเป็นปมด้อยหรือเป็นสิ่งที่แปลกแยกจากคนปกติในสังคม แต่คนพิการมีความสามารถตามศักยภาพของตน แต่ด้วยข้อจำกัดทางรถเข็นเลื่อน จึงทำให้คนพิการมีการใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือที่แตกต่างกันไป

แต่ัมพงส์ ศรีทอง (2554 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จาก สิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการทางสายตาตามมาตรา 20 พ.ร.บ. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ ชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ จากสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการทางสายตา อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบ ความแตกต่างระหว่างข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างกับการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ จากสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพและการมีงานทำ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านสวัสดิการสังคม แตกต่างกัน

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาความพิการทางการเคลื่อนไหวและทางการมองเห็น ซึ่งการใช้สิทธิ ของคนพิการเหล่านี้ต้องการใช้สิทธิในการรับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการแพทย์ สิทธิทางการศึกษา สิทธิด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สิทธิสวัสดิการสังคม สิทธิในการฟื้นฟู สมรรถภาพด้านอาชีพและการมีงานทำ อันเนื่องมาจากสภาพความพิการของตนเอง อีกทั้งสังคม ยังไม่ยอมรับ และมีทัศนคติที่ไม่ดีกับผู้พิการอยู่มาก ส่วนด้านการฝึกอาชีพนั้นยังมีทางเลือกน้อย ทำให้ประกอบอาชีพได้เพียงบางอย่าง ทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย และขาดการสนับสนุน ของครอบครัว ชุมชน และสังคม ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านความรู้ ความเข้าใจ การเข้าถึงบริการ ด้านข่าวสารข้อมูล ประกอบกับปัญหาการไม่จัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ